

Міністерство освіти і науки України
 Державний заклад „Луганський національний університет імені Тараса Шевченка”
 Факультет природничих наук
 Кафедра садово-паркового господарства та екології

СИЛАБУС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

«ОРГАНІЗАЦІЯ УПРАВЛІННЯ В ЕКОЛОГІЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ»

Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)
Галузь знань	10 Природничі науки
Спеціальність	101 Екологія
Освітня програма	Екологія
Форма навчання	Денна/заочна
Розробники	Махортов Юрій Олексійович , доктор економічних наук, професор кафедри садово-паркового господарства та екології. Портфоліо: http://luguniv.edu.ua/wp-content/uploads/2022/02/resume_mahortov.pdf Попов Євген Вадимович - доктор технічних наук, професор кафедри садово-паркового господарства та екології. Портфоліо: http://luguniv.edu.ua/wp-content/uploads/2022/01/popov_e.pdf
Контактна інформація	Махортов Юрій Олексійович – e-mail: y_mahortov@ukr.net Попов Євген Вадимович – e-mail: zhenya.popov.46@gmail.com
Курс	четвертий
Семестр	сьомий
Тип освітнього компоненту	обов'язковий цикл професійної підготовки
Обсяг дисципліни	5 кредитів ECTS / 150 годин.
Форма контролю	Екзамен (7 семестр)
Мова викладання	Українська
Анотація освітнього компоненту, ключові слова	Вивчення даного освітнього компоненту дає змогу ознайомити здобувачів освіти з методологічною основою управління, сформуванню систему знань про структуру та процеси управління екологічною діяльністю в Україні й познайомити їх з міжнародним досвідом в управлінні навколишнім природним середовищем. Оволодіння науковими основами управління екологічною діяльністю в цілому і теорії управління, як їх важливої складової, є невід'ємною складовою сучасної підготовки майбутніх фахівців-екологів. Ключові слова: управління, екологічна діяльність, раціональне природокористування, сталий розвиток, екологічна політика, природа, суспільство.
Мета освітнього компоненту	ознайомлення здобувачів освіти з основними поняттями про наукові та правові основи, принципи та механізми управління в екологічній діяльності, що буде сприяти реалізації екологічної політики держави на

	всіх рівнях (глобальному, національному і регіональному) для досягнення збалансованого розвитку країни.
Результати навчання	<p>Очікуваними результатами навчання мають стати:</p> <p>опановані знання:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ історії формування сучасної системи управління екологічною діяльністю в Україні та закордоном; ▪ сутності основних понять теорії управління; ▪ принципи управління, на яких базується система екологічної безпеки; ▪ організаційних аспектів планування, забезпечення та підготовки; ▪ міжнародний досвід впровадження стратегій еколого-орієнтованого управління в економіку розвинутих держав; ▪ системи управління охороною довкілля на підприємствах; <p>сформовані вміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ аналізувати організаційні аспекти планування, забезпечення та підготовки еколого-орієнтованого управління; ▪ реалізовувати в практичній діяльності основні принципи управління в сфері екологічної безпеки; ▪ обирати необхідні дії для забезпечення дотримання норм та вимог екологічного законодавства, формувати запити у відповідні органи; ▪ вирішувати проблеми у сфері управління екологічною діяльністю із застосуванням провідного вітчизняного та міжнародного досвіду в цій сфері; ▪ розробляти рекомендації щодо впровадження системи екологічного управління на різних ієрархічних рівнях з урахуванням конкретних регіональних та галузевих особливостей; ▪ поєднувати навички самостійної та командної роботи задля отримання результату з акцентом на професійну сумлінність та відповідальність за прийняття рішень; ▪ самостійно здобувати знання у галузі екології, охорони довкілля та збалансованого природокористування; орієнтуватися в постійному потоці наукової інформації; ▪ аналізувати системи управління охороною довкілля на підприємствах <p>сформоване ставлення до усвідомлення</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ необхідності прагнути діяти соціально, відповідально та свідомо при організації управління екологічною діяльністю. <p>Вивчення освітнього компонента забезпечує формування ряду загальних та спеціальних (фахових, предметних) компетентностей:</p> <p>Інтегральна компетентність (ІК):</p> <p>ІК 1. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та вирішувати практичні проблеми у сфері екології, охорони довкілля і збалансованого природокористування, що передбачає застосування основних теорій та методів наук про довкілля, які характеризуються комплексністю та невизначеністю умов.</p> <p>Загальні компетентності (ЗК):</p> <p>ЗК 1. Знання та розуміння предметної області та професійної діяльності</p> <p>ЗК 10. Навички міжособистісної взаємодії.</p>

	<p>ЗК 11. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.</p> <p>Фахові компетентності (ФК):</p> <p>ФК 1. Знання та розуміння теоретичних основ екології, охорони довкілля та збалансованого природокористування.</p> <p>ФК 2. Здатність до критичного осмислення основних теорій, методів та принципів природничих наук.</p> <p>ФК 4. Знання сучасних досягнень національного та міжнародного екологічного законодавства.</p> <p>ФК 6. Здатність до використання основних принципів та складових екологічного управління.</p> <p>ФК 12. Здатність до опанування міжнародного та вітчизняного досвіду вирішення регіональних та транскордонних екологічних проблем.</p> <p>ФК 13. Здатність до участі в управлінні природоохоронними діями та/або екологічними проектами</p> <p>ФК 15. Здатність визначати екологічно доцільні технології відповідно до напрямків регіонального природокористування.</p> <p>ФК 16. Здатність до визначення поточного стану та ідентифікації загроз для довкілля на антропогенно порушених територіях.</p> <p>Успішне засвоєння змісту освітнього компонента дає можливість отримати такі програмні результати навчання:</p> <p>ПР 01. Демонструвати розуміння основних принципів управління природоохоронними діями та/або екологічними проектами.</p> <p>ПР 03. Розуміти основні концепції, теоретичні та практичні проблеми в галузі природничих наук, що необхідні для аналізу і прийняття рішень в сфері екології, охорони довкілля та оптимального природокористування.</p> <p>ПР 04. Використовувати принципи управління, на яких базується система екологічної безпеки.</p> <p>ПР 07. Розв'язувати проблеми у сфері захисту навколишнього середовища із застосуванням загальноприйнятих та/або стандартних підходів та міжнародного і вітчизняного досвіду.</p> <p>ПР 17. Усвідомлювати відповідальність за ефективність та наслідки реалізації комплексних природоохоронних заходів.</p> <p>ПР 18. Поєднувати навички самостійної та командної роботи задля отримання результату з акцентом на професійну сумлінність та відповідальність за прийняття рішень</p> <p>ПР 19. Підвищувати професійний рівень шляхом продовження освіти та самоосвіти.</p> <p>ПР 20. Уміти формувати запити та визначати дії, що забезпечують виконання норм і вимог екологічного законодавства.</p> <p>ПР 27. Знати новітні технології, методи і підходи організації природокористування щодо вирішення екологічних проблем регіонального характеру.</p> <p>ПР 29. Знати сутність екологічних проблем та шляхи їх вирішення в техногенно-порушеному середовищі</p>
Передумови вивчення	Освітній компонент ґрунтується на компетентностях, сформованих при вивченні таких освітніх компонентів: «Загальна екологія та

дисципліни	неоекологія», «Техноекологія», «Моніторинг довкілля», «Оцінка впливів на довкілля», «Природоохоронне законодавство та екологічне право», «Екологічна безпека» та «Економіка природокористування».
Форми, методи викладання та навчання	<p>Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання освітнього компоненту</p> <p>Методи: теоретико-інформаційні (лекція оглядова/тематична; проблемна лекція; пояснення, інструктаж, проблемні бесіди); практико-операційні (розв'язання екологічних завдань); пошуково-творчі методи навчання («круглий стіл»).</p> <p>Освітній процес вивчення ОК реалізується в таких формах: навчальні заняття, виконання індивідуальних завдань, контрольні заходи, самостійна робота</p> <p>Основними видами навчальних занять з вивчення ОК є: лекції, практичні заняття, індивідуальні заняття та консультації.</p> <p>Передбачається використання наступних видів навчальних занять:</p> <ul style="list-style-type: none"> Лекція (оглядова/тематична; проблемна лекція); Практичні заняття (презентація/розв'язання екологічних завдань/розв'язання розрахункових задач/ самостійна робота з джерелами інформації /розробка і презентація самостійних проєктів/ проведення дискусії); Виконання індивідуальних творчих професійно-орієнтованих завдань для самостійної роботи. За умов карантинних обмежень запроваджується дистанційна (відео конференції на платформі Microsoft Teams, використання матеріалів «Освітнього порталу») або змішана форми навчання.
Обладнання	Мультимедійне обладнання; Комп'ютер або ноутбук; програмне забезпечення Windows 10, Office 365 Доступ до мережі Інтернет
Діяльність здобувача	<p>Діяльність здобувача освіти:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ слухання лекцій; ▪ виступ з повідомленням на практичному занятті, участь у дискусії; ▪ підготовка презентацій та повідомлень за певною тематикою; ▪ підготовка завдань до практичних занять; ▪ розв'язання розрахункових задач; ▪ розв'язання екологічних завдань; ▪ виконання завдань самостійної роботи; ▪ виконання тестових завдань.
Забезпечення виконання принципів академічної доброчесності	<p>Під час навчання учасники освітнього процесу зобов'язані дотримуватись академічної доброчесності: етичних принципів та визначених Положенням «Про академічну доброчесність учасників освітнього процесу ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»» правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання, та провадження наукової діяльності</p> <p>http://luguniv.edu.ua/wpcontent/uploads/2020/06/poloj_akadem_dobro_3.pdf.</p> <p>Дотримання академічної доброчесності передбачає: самостійне</p>

	виконання завдань поточного та підсумкового контролю; посилання на джерела інформації у разі використання ідей, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право; надання достовірної інформації про результати власної діяльності.
Feedback курсу	Зворотній зв'язок здійснюється на основі чату, системи повідомлень на сторінці ОК на освітньому порталі ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка та опитування здобувачів гарантом освітньої програми https://docs.google.com/forms/d/17XeHhln736K_slmxF9bTYKoACwpZFw1gLIVFTysiLM/edit?ts=62037774

Зміст освітнього компоненту

Модуль I.

Теоретичні основи управління

Тема 1. Предмет і метод теорії управління. Структура теорії управління .

Тема 2. Принципи і функції управління.

Тема 3. Процес управління. Техніка і технологія управління.

Тема 4. Базові основи екологічного управління.

Тема 5. Механізми екологічного управління. Сучасні вимоги до екологічного управління та проблеми.

Тема 6. Структура управління та її елементи.

Тема 7. Орган управління.

Модуль II.

Державне управління екологічною діяльністю в Україні

Тема 1. Основні системи екологічного управління. Системи спеціального екологічного управління

Тема 2. Організація служб охорони навколишнього середовища в Україні

Тема 3. Система спостережень за станом навколишнього природного середовища України.

Тема 4. Завдання і організація контрольних служб охорони навколишнього середовища на обласному рівні в Україні.

Тема 5. Порядок здійснення державного контролю за станом природних об'єктів.

Тема 6. Порядок взаємодії органів державної екологічної інспекції Міністерства екології та природних ресурсів України з іншими організаціями контролю.

Тема 7. Міжнародний досвід в управлінні навколишнім середовищем

Тема 8. Міжнародне співробітництво України у сфері управління екологічною діяльністю.

Розподіл навчального часу

№	Змістовні модулі та їхня структура	денна форма навчання					заочна форма навчання				
		загальна кількість	лекції	практичні заняття	лабораторні роботи	самостійні роботи	загальна кількість	лекції	практичні заняття	лабораторні роботи	самостійні роботи
Перший модуль											
1.1	Предмет і метод теорії управління. Структура теорії управління	10	2	2		6	12	2			8
1.2	Принципи і функції управління.	10	2	2		6	8		2		8
1.3	Процес управління. Техніка і технологія управління.	8	2			6	10				10
1.4	Базові основи екологічного управління.	8	2			6	8				8
1.5	Механізми екологічного управління. Сучасні вимоги до екологічного управління та проблеми.	18	2	10		6	14	2	2		10
1.6	Структура управління та її елементи.	10	2	2		6	8				8
1.7	Орган управління.	12	2	4		6	8				8
Другий модуль											
2.1	Основні системи екологічного управління. Системи спеціального екологічного управління.	10	2	2		6	12	2			10
2.2	Організація служб охорони навколишнього середовища в Україні	12	2	4		6	12	2	2		8
2.3	Система спостережень за станом навколишнього природного середовища України.	8	2			6	8				8
2.4	Завдання і організація контрольних служб охорони навколишнього середовища на обласному рівні в Україні.	8	2			6	12		2		10
2.5	Порядок здійснення державного контролю за станом природних об'єктів.	8	2			6	8		2		8
2.6	Порядок взаємодії органів державної екологічної інспекції Міністерства екології та природних ресурсів України з іншими організаціями контролю.	10	2	2		6	12	2			8

2.7	Міжнародний досвід в управлінні навколишнім середовищем.	10	2	2		6	10				10
2.8	Міжнародне співробітництво України у сфері управління екологічною діяльністю.	8	2			6	8				8
	ЗАГАЛЬНА КІЛЬКІСТЬ ГОДИН	150	30	30		90	150	10	10		130

Тематика лекційних занять

№ з/п	Тема	Кількість аудиторних годин	
		Денна форма навчання	Заочна форма навчання
1.	Предмет і метод теорії управління. Структура теорії управління.	2	2
2.	Принципи і функції управління.	2	
3.	Процес управління. Техніка і технологія управління.	2	
4.	Базові основи екологічного управління.	2	
5.	Механізми екологічного управління. Сучасні вимоги до екологічного управління та проблеми.	2	2
6.	Структура екологічного управління та її елементи.	2	
7.	Органи екологічного управління. Регіональна система екологічного управління	2	
8.	Основні системи екологічного управління. Системи спеціального екологічного управління	2	2
9.	Організація служб охорони навколишнього середовища в Україні	2	2
10.	Система спостережень за станом навколишнього природного середовища України..	2	
11.	Завдання і організація контрольних служб охорони навколишнього середовища на обласному рівні в Україні.	2	
12.	Порядок здійснення державного контролю за станом природних об'єктів.	2	
13.	Порядок взаємодії органів державної екологічної інспекції Міністерства екології та природних ресурсів України з іншими організаціями контролю.	2	2
14.	Міжнародний досвід в управлінні навколишнім середовищем.	2	
15.	Міжнародне співробітництво України у сфері управління екологічною діяльністю.	2	

Тематика практичних занять

№ з/п	Тема	Кількість аудиторних годин	
		Денна форма навчання	Заочна форма навчання
1	Структура управління та її елементи. Принципи побудови структури управління.	2	
2	Принципи та функції управління. Типи класифікацій функцій управління.	2	2
3	Кадри управління та їх класифікація. Апарат управління. Стилi керівництва.	2	
4	Нормування управлінської праці. Положення про орган управління.	2	
5	Механізми екологічного управління. Сучасні вимоги до екологічного управління.	2	2
6	Ризики в діяльності підприємства: види, вимірювання та управління ризиками	2	
7	Показники ефективності використання основних засобів.	2	
8	Показники ефективності використання оборотних засобів, шляхи покращення використання оборотних фондів.	2	
9.	Рентабельність виробництва та продукції. Шляхи підвищення рентабельності виробництва.-	2	
10.	Напрями державної системи екологічного управління. Органи державного екологічного управління..	2	2
11.	Ознаки та особливості корпоративного екологічного управління.	2	
12.	Системи місцевого і громадського екологічного управління.	2	2
13.	Система басейнового екологічного управління. Система управління формуванням національної екологічної мережі.	2	
14	Місцева екологічна політика. Стратегії вдосконалення комплексного управління	2	2
15	Стандарти ISO 14000. Загальні вимоги ISO серії 14000 до системи управління навколишнього природного середовища	2	

Питання для самостійного опрацювання

1. Історія розвитку системи «природа-суспільство».
2. Екологічна політика, програми, стратегічні плани дій.
3. Закони гармонізації системи «природа-суспільство».
4. Регламентуючі принципи вирішення проблем гармонізації.
5. Ноосферні принципи вирішення проблем гармонізації.
6. Неурядові та громадські організації та їх роль у формуванні нового ставлення до природи.
7. Система кадастрів природних ресурсів.

8. Місцева екологічна політика. Стратегії вдосконалення комплексного управління.
9. Система спостережень за станом навколишнього природного середовища України.
10. Екологічний моніторинг. Екологічне картографування.
11. Інформаційні системи екологічного управління.
12. Управління екологічною діяльністю в країнах світу.
13. Досвід країн Організації економічного співробітництва та розвитку в розбудові екологічного управління.
14. Розвиток регіональної системи управління промисловими відходами (Проект ТАСІС ЄС).
15. Стандарти серії ISO 14001 та 14004.
16. Проведення первинного екологічного аналізу.
17. Розробка та впровадження системи управління навколишнього природного середовища.
18. Документальне оформлення системи управління навколишнього середовища.
19. Державна інспекція охорони середовища в Польщі.
20. Управління природоохоронною діяльністю в Швеції, США, Японії.

Форми контролю:

Проведення поточного контролю здійснюватиметься із використанням різних типів завдань, таких як:

- тести для контролю та самоконтролю навчальних досягнень здобувачів освіти;
- поточне опитування;
- різнорівневі індивідуальні та групові завдання (звіт, презентація, розв'язання екологічних завдань, розв'язання розрахункових завдань, проведення обговорень дискусійних питань тощо) з наданням зворотного зв'язку про результати перевірки навчальних досягнень здобувачів освіти за матеріалом, що вивчається;
- завдання, що потребують розгорнутої, творчої відповіді;
- виконання індивідуальних практичних професійно-орієнтованих завдань для самостійної роботи.

Форма модульного контролю: 2 письмові контрольні роботи у вигляді тестування відкритої та закритої форми.

Оцінювання роботи при вивченні освітнього компоненту

Оцінювання за видами робіт (у %):

Письмові модульні контрольні роботи – 40 %;

результати роботи на практичних заняттях – 45 %;

завдання для самостійної роботи – 15 % (питання до самостійної роботи частково включено до модульних контрольних робіт).

Відповіді на практичних заняттях (участь у дискусіях) робота над завданнями у групах оцінюється за такими критеріями:

Ваговий бал – 3 бали за роботу на 1 практичному занятті.

Максимальна кількість балів за роботу на практичних заняттях дорівнює:

15 практ. х 3 бал. = 45 бал.

– «відмінно», одержують студенти, які всебічно, систематично і глибоко володіють навчально-програмним матеріалом, вміють самостійно виконувати завдання, передбачені програмою, засвоїли основну і ознайомлені з додатковою літературою, яка рекомендована програмою; творче виконання завдань – 3 балів;

– «добре», заслуговують студенти, які знають основний навчально-програмовий матеріал в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії, виконують завдання добре, але із певною кількістю помилок, ознайомлені з основною літературою, яка рекомендована програмою; помилки, що допущені при виконанні завдань можуть бути виправлені з допомогою викладача – 2 бали;

– «задовільно», заслуговують студенти, які знають основний навчально-програмовий матеріал в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії, а виконання завдань задовольняє мінімальні критерії – 1 бал;

– «незадовільно» виставляється студентам, які не оволоділи навчально-програмовим матеріалом, допускають грубі помилки при виконанні завдань, передбачених програмою або взагалі не дають відповіді – 0 балів.

Виконання завдань на лабораторних заняттях оцінюється за такими критеріями:

Оцінювання самостійної роботи здобувача освіти з тем і питань, які не розглядалися під час аудиторних занять і не увійшли до модульних робіт:

Самостійна робота - 15 балів (15 % за весь курс).

2 модульні контрольні роботи (підсумкове тестування відкритої і закритої форми):

1-а модульна робота – 20 балів;

2-а модульна робота – 20 балів.

Підсумковим балом є арифметична сума балів, отриманих здобувачем вищої освіти за всі види робіт з освітнього компонента. Максимальна кількість балів становить 100 балів.

Форма семестрового контролю – екзамен

Додаткові бали можуть бути нараховані за доповіді/публікації спрямування за освітнім компонентом на конференціях (5-10 балів залежно від рівня конференції; участь у II турі всеукраїнських олімпіад та конкурсах наукових робіт за спрямуванням освітнього компонента (20 балів – участь, 30 балів – призове місце).

Перезарахуванню підлягають наявні результати навчання, які були здобуті у формальній освіті та відповідають за змістом й опанованими компетентностями і набутими програмними результатами навчання даному освітньому компоненту. Порядок перезарахування регламентує Процедура визнання результатів навчання здобутих у формальній освіті http://luguniv.edu.ua/wp-content/uploads/2020/05/2_1_prot_zabezp_yakist_ospvita.pdf

Перезарахуванню підлягають результати навчання отримані у неформальній освіті, що за тематикою, обсягом вивчення та змістом відповідають як освітньому компоненту в цілому, так і його окремому модулю, темі (темам) та ін., які передбачені робочою програмою (силабусом) даного освітнього компонента. Порядок перезарахування регламентує Процедура визнання результатів навчання здобутих у неформальній та інформальній освіті http://luguniv.edu.ua/wp-content/uploads/2020/05/2_1_prot_zabezp_yakist_ospvita.pdf

Критерії оцінювання:

Максимальна кількість балів, що здобувач вищої освіти може отримати за опанування освітнього компонента, дорівнює 100 (100%).

Екзаменаційна оцінка складається з суми балів, які набрав здобувач за кожний модуль. Відповідність оцінок за різними системами (100-бальна система, ECTS, 4-бальна національна система) наведено в таблиці:

Шкала оцінювання:

Національна	Відсоток	Шкала ECTS
відмінно	90 – 100%	A – відмінно – відмінне виконання роботи з незначною кількістю помилок
добре	83 – 89%	B – дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками
добре	75 – 82%	C – добре – загалом правильна робота з кількома грубими помилками
задовільно	63 – 74%	D задовільно – посередньо, зі значною кількістю недоліків
задовільно	50 – 62%	E достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії оцінки
незадовільно	21 – 49%	FX незадовільно – для одержання кредиту потрібне деяке доопрацювання
незадовільно	0 – 20%	F незадовільно – здобувач вищої освіти має відвідати факультативні заняття для повторного оцінювання освітнього компонента

Вважається що студент опанував освітній компонент у разі якщо набрав більше 50% балів.

У разі, якщо здобувач вищої освіти вважає оцінку за екзамен або залік необ'єктивною, він може подати звернення про оскарження результатів оцінювання відповідно до затвердженої процедури (http://luguniv.edu.ua/wp-content/uploads/2020/11/2_10_protos_zabezp_yakist_osvita_2020.pdf).

Здобувачі вищої освіти, які отримали семестрову оцінку з освітнього компонента від 0 до 49 балів, вважаються такими, що одержали незадовільну оцінку.

Здобувачі вищої освіти, які одержали від 21 до 49 балів, після належної самостійної підготовки мають право перескласти іспит або залік. Порядок перескладання регламентує Процедура перескладання освітнього компонента http://luguniv.edu.ua/wp-content/uploads/2020/05/2_2_protos_zabezp_yakist_osvita.pdf

Здобувачі вищої освіти, які набрали від 0 до 20 балів, мають право ліквідувати академічну заборгованість після відвідування ними факультативних занять з метою їх повторного оцінювання за даним освітнім компонентом. Порядок перескладання регламентує Процедура проведення факультативних занять для повторного оцінювання освітнього компонента http://luguniv.edu.ua/wp-content/uploads/2020/11/2_3_protos_zabezp_yakist_osvita_2020.pdf

Список рекомендованої навчальної літератури. Основна навчальна література

1. Вічевич, А. М. Екологічний маркетинг [Текст]: нав, пос./ А.М. Вічевич, Т.В. Вайданич, І.І. Дідович, А. П. Дідович. — Львів: УкрДЛТУ, 2002. — 248 с.
2. Екологічна модернізація в системі природно–техногенної та екологічної безпеки / [М.А. Хвесик, А.В. Степаненко, Г.О. Обиход та ін.]; за наук. ред. д.е.н., проф., акад. НААН України М.А. Хвесика. — К.: Державна установа «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку Національної академії наук України», 2016.— 455 с.
3. Заверуха, Н.М. Основи екології [Текст]: нав, пос./ Н.М. Заверуха, В.В. Серебряков, Ю.А. Скиба. — К.: Каравела, 2015. — 304 с.
4. Ігнатська, І.А. Корпоративне управління [Текст]: підручник / І.А. Ігнатська, О.І. Гарафонова. — К.: «Центр учбової літератури», 2013. — 600 с.
5. Шевчук, Ю.М. Екологічне управління [Текст]: підруч. / В.Я. Шевчук, Ю.М. Саталкін, Г.О. Білявський. — Київ: Либідь, 2004. — 432 с.
6. ДСТУ ISO 14001:2015 (ISO 14001:2015, IDT). Системи екологічного управління. Вимоги та настанови щодо застосування. Видання офіційне. — Київ: ДП «УкрНДНЦ», 2016.
7. Довідник кваліфікаційних характеристик професій працівників. Випуск 1 "Професії працівників, що є загальними для всіх видів економічної діяльності" [Електронний ресурс]: наказ Міністерства праці та соціальної політики України № 336 від 29.12.2004 — Режим доступу: <http://www.uazakon.com/big/text15/pg1.htm>

Додаткова література

1. Аналіз сталого розвитку - глобальний і регіональний контексти: У 2 ч. / Міжнародна рада з науки (ICSU) [та ін.]; наук. кер. М.З. Згуровський. -К.: НТУУ «КПІ». 2009. - Ч.2. Україна в індикаторах сталого розвитку. Аналіз - 2009. -200 с
2. Дмитренко, Т.В. Проблеми та перспективи страхування екологічних ризиків в Україні [Текст] / Т.В. Дмитренко, Н.О. Телюра // Комунальне господарство міст, 2017, випуск 137. — С.80 —86.
3. Інноваційно-технологічний розвиток України: стан, проблеми, стратегічні перспективи: аналіз матеріали до Парлам. слухань "Стратегія інновац. розв. України на 2010-2020 рр. в умовах глобалізац. викликів" / Л.І. Федулова, Ю.М. Бажал, І.А. Шовкун, С.В. Захарін, В.К. Хаустов; ДУ "Ін-т економіки та про-гнозування НАН України". -К., 2009. -196 с.
4. Кисельова О. О. Ретроспективний аналіз та перспективи землекористування на тимчасово окупованій території Луганської області. Актуальні проблеми регіональних досліджень : матеріали І Міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф. (м. Луцьк, 11–12 грудня 2017 р.) / за ред. В. Й. Лажника. Луцьк : Вежа-Друк, 2017. С. 251–253
5. Лісовська, Н.В. Екологічний лізинг як перспективний напрям розвитку інноваційної економіки в інформаційну добу [Текст] // Актуальні проблеми міжнародних відносин. Вип. 103 (Частина І), 2011. — С. 179–183.
6. Методи оцінки екологічних втрат: Монографія / За ред. д.е.н. Л.Г. Мельника. - Суми: ВТД „Університетська книга”, 2004. - 288 с

7. Розвиток економічного та соціального середовища в сучасних умовах: монографія / К. Акав, О.В. Алейнікова, О.О. Бережна, Р.І. Богданов, Н. Борідько, Т.П. Галушкіна; Бердян. держ. пед. ун-т. - Бердянськ, 2008. -233 с.
8. Соціально-економічний стан України: наслідки для народу та держави: національна доповідь / за заг. ред. В.М.Гейця [та ін.] -К.: НВЦ НБУВ, 2009. -687 с
9. Стратегія забезпечення сталого розвитку України: матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 20 трав., 2008 р., Київ: у 3 ч. Ч. 2 / Рада по вивч. продукт. сил України НАН України. - К., 2008. - 334 с.
10. Україна в міжнародних рейтингових оцінках: чинник інноваційно-технологічного розвитку / Л.І. Федулова // Актуал. пробл. економіки. - 2009. - № 5.
11. ДСТУ 4163–2003. Державна уніфікована система документації. Уніфікована система організаційно–розпорядчої документації. Вимоги до оформлення документів. – К.: Держспоживстандарт України, 2003. — 22 с.
12. Чекавська, Я.О. Теоретико–правові підходи до функцій екологічного менеджменту [Текст] / Науковий вісник Херсонського державного університету, 2014. — Вип 1 (Т.2) — с.34 — 40.
13. Юрченко, Л.І. Екологія [Текст]: навч. посіб. / Л.І. Юрченко. — К.:Видавничий дім “Професіонал”, 2009. — 304 с.

Інформаційні ресурси

1. <http://www.menr.gov.ua> – офіційний сайт Міністерства екології України.
2. <http://www.ecoleague.net> – сайт Всеукраїнської екологічної ліги
3. <http://do.luguniv.edu.ua/course/index.php?categoryid=124> - Освітній портал ЛНУ імені Тараса Шевченка – Digital Office
4. http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/REG1404.html - головний правовий портал України
5. http://www.eco.com.ua/about_site – сайт промислової екології та захисту навколишнього середовища
6. Конституція України [Електронний ресурс]: закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96–ВР // Відом. Верхов. Ради України. – 1996. – № 30. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
7. Платформа рішень для менеджерів природоохоронної діяльності / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ecolog-ua.com>
8. Про охорону навколишнього природного середовища [Електронний ресурс] : закон України від 25 черв. 1991 р. № 1264-ХІІ [із змінами та доп., внесеними законами України]. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>
9. Конвенція про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля – https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_015#Text
10. Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики [Електронний ресурс]: постанова КМУ №996 від 03.11.2019 р. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/996-2010-%D0%BF>
11. 6. Положення про Громадську раду при Міністерстві екології та природних ресурсів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://old.menr.gov.ua/index.php/public/rada/647-polozhennia-pro-hromadsku-radu-pri-ministerstvi-ekolohii-ta-pryrodnykh-resursiv-ukrainy>
12. Про схвалення Концепції реформування системи державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища [Електронний ресурс]: розпорядження КМУ №616-р від 31 травня 2017 р. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/616-2017-%D1%80>

13. Хартія підприємницької діяльності в інтересах сталого розвитку. Принципи природоохоронної політики [Електронний ресурс]: Міжнародна торгівельна палата, ICC Business Charter for Sustainable Development – Режим доступу: https://www.iisd.org/business/tools/principles_icc.aspx
14. Стратегія сталого розвитку України до 2030 року. Проект 2017 https://www.undp.org/content/dam/ukraine/docs/SDGreports/UNDP_P_Strategy_v06-optimized.pdf.